

Tankerækker

om livet på landet under COVID-19



2020

Tankerækker om livet på landet under COVID-19

Udgives af Pro-vins ApS
Borgergade 18
7860 Spøttrup

Mail: provins@pro-vins.dk
Telefon: 91550050
Se publikationen på nettet: pro-vins.dk/udgivelser

Tekstindhold og layout: Pro-vins ApS.
Forside: Martin Frøsig, illustrator
Forsang: Kirstine Fogh Vindelev, Komponist
Fotos: Susanne Jensen, amatørfotoğraf
Opskrift: Rasmus O. Kardyb, gastronom

Når kunsten bygger bro

"I dag ser politikerne og opinionen udkanterne som noget ragelse, der koster penge. Måske kan en ung generation af kunstnere give den slidte provinskultur nyt liv ved at skabe forståelse for, at der bor og lever mennesker med værdier i udkanten af den centripetale aluminiumskultur".

Sådan skrev Johannes Nørregaard Frandsen, professor i litteratur og kulturvidenskaber ved Syddansk Universitet og leder af universitetets H.C. Andersen Center i sin artikel i Information d. 21. november 2015. I artiklen redegjorde han for, hvordan vores relation og italesættelse af livet på landet ændrer sig fra H.C. Andersen og St. St. Blichers romantiske syn til Bent Vinn Nielsens - "superskarp på mangeloplevelsen og tilværelsen efter det sociale fald, som har ramt landdistrikterne".

Men for os er de interessante spørgsmål: Hvordan kan vi bygge broer mellem mennesker, mellem land og by, og herved knytte os sammen? Hvordan kan vi bryde tendensen til, at vi mest bygger broer og fællesskaber med nogen, der ligner os selv? Hvordan kan vi skabe en forstyrrelse, en provokation om man vil, der kan skubbe til os?

Det kræver fælles møderum. Det kræver fysiske, sociale og mentale møderum, der kan skubbe til os. Kulturen er et sådant rum. Sangen er et fælles møderum, hvor mennesker mødes som netop mennesker og med fællesskabet som kernen. Det har altid været sådan; men under coronaen genopdagede vi det for alvor. Og vi opdagede, at sangen for alvor også gør det muligt at mødes hver for sig.

Derfor skal vi starte med at synge.

"Betragter vi for en kort bemærkning fællessangen fra et adfærdsbiologisk synspunkt, har vi at gøre med en aktivitet, der styrker og synkroniserer os som gruppe. En helt igennem hensigtsmæssig beskæftigelse for højtfungerende flokdyr." (Anne Märcher og Louise Noes "Sang bygger bro mellem mennesker og knytter os sammen").

Tak for sangen.

Med venlig hilsen


Silje Christiane Linnet


Berit Brunsgaard


Ditte Staun

Pro•vins ApS
www.pro-vins.dk
provins@pro-vins.dk

Et Land Lukkes Ned

Kirstine Fogh Vindelev/Bjarke Staun

Musical notation for the first system of the song. It features a treble and bass clef with a key signature of two flats (B-flat and E-flat). The time signature is 4/4. The melody is written in the treble clef, and the accompaniment is in the bass clef. The lyrics are: "Hvor sol ov - er he - den sig sæn - ker hil - ser hvert rå - dyr og bed." Above the staff, the following chords are indicated: Fm, Cm/Eb, G/B, Cm/Eb, Fm, Cm/Eb, Eb/G, Eb/D. A "Fine" marking is placed above the second measure of the second system.

Musical notation for the second system of the song. It continues from the first system. The lyrics are: "Krop - pe i stu - er for - sam - les og sku - er mod skær - me der var - sler, et land luk - kes ned." Above the staff, the following chords are indicated: Cm, Bb/D, Eb, Fm, Fm/Ab, G7/D, Ab°, G/B.

Hvor sol over heden sig sænker,
hilser hvert rådyr og bed.
Kroppe i stuer
forsamles og skuer
mod skærme der varsler,
et land lukkes ned.

Og hænder i sofaer famler,
tar' sig til hoved og mund.
Træning skal stoppes
et bryllup må droppes,
og natravns kald
klinger hult over sund.

Men vinden i bølgen sig bolttrer,
vækker hver vimpel og hæk.
Suser blandt buske,
og forhaver ruskes,
og krokussen blomstrer,
og natten er væk.

Og hænder med småbørn og spande
finder et frø og vil så.
Bygger et shelter,
en bolledej ælter,
og fisk fanges frisk
i en brusende å.

Og vejkantens udskældte dåser,
viger for udsmykket sten.
Budskaber skrives,
og indkørsler rives,
en tilgroet sti
slås af vandrende ben.

Og brugsen, hvis fortov lå øde,
blottet som busk uden bær.
Fyldes med biler,
og øjne som smiler,
og stemmer som rømmes:
"Hvordan går det jer?"

Og ham som var hjemvendt til fjorden,
kokken hvis køkken lå brak.
Torsk fileterer,
aspargskål blancherer,
for munde vil smage,
og sige ham tak.

Hvor sol over heden sig sænker,
hilser hvert rådyr og bed.
Blomstrer på enge,
ved vandet, i vinden,
et folk og et sted,
mens et land lukkes ned.

Hvor sol over heden sig sænker.

Tekst: Kirstine Fogh Vindelev

Hør sangen her: www.kirstinefv.com/et-land-lukkes-ned



Indhold

VORES TANKE

- Kærlighed til livet (langt) ude på landet i coronaens tid..... 8

TANKERÆKKER - DEL I

- Nærvær..... 10
- Fællesskaber..... 12
- Motivation..... 14
- Omdrejningspunkter..... 18
- Afstande..... 20
- Livskvalitet..... 22
- Perspektiver..... 24

OPSKRIFT

- Hybenrosedrink..... 26

TANKERÆKKER - DEL II

- Forbindelser..... 28
- Spontanitet..... 30
- Virkelyst..... 32
- Selvførelstelse..... 34
- Scenarier..... 36

Kærlighed til livet (langt) ude på landet i coronaens tid

I det nogen kalder århundredets kærlighedshistorie i romanen "Kærlighed i koleraens tid" af Gabriel García Márquez, må Florentino vente 53 år, 7 måneder og 11 dage på sin elskede.

Spoler vi tiden et halvt århundrede tilbage til slutningen af 1960'ernes Danmark, finder vi stadig den romantiske Morten Korch forestilling om livet på landet med knejsende korn og en vinkende Poul Richard, som er dus med himlens fugle. Men det er også et Danmark i stor forandring; på vej mod ungdomsoprør og ind i et industrialiseret landbrug på få hænder. Alt imens urbaniseringen, som startede i 1800-tallet, fortsætter.

Vi elsker vort land

Ligesom Florentino har de fleste af os heldigvis ikke sluppet kærligheden til vores elskede – landlivet. Og (langt) ude på landet bor og lever stadig mange mennesker. Ca. 45 procent af danskerne bor uden for de store byer, rigtig mange "byboere" kommer fra en landsby, og Feriedanmark er for mange lig med Landdistriktsdanmark.

For os er livet på landet, livet uden for de store byer, vores "elskede". Derfor arbejder vi sammen med mennesker, som elsker deres steder, om at få livet på landet til at blomstre.

Pandemien kommer

Over ganske få dage i marts 2020 måtte vi erkende, at vi var midt i en pandemi. Men samtidig med bekymring for udsatte venner og familiemedlemmer og verdenssituationen i det hele taget, kunne vi iagttage hos folk, vi mødte, at der var en stor lettelse og glæde over at være og bo i et landdistrikt. "Her er plads - her føler vi os ikke spærret inde", som flere sagde. Vi kunne observere og mærke en stemning af at være heldigt stillede ude på landet.

Værdig nok?

Selv om der stadig er en kærlighed til landlivet, er det som om, der skal kæmpes med modsætningen land versus by. Det er en fremstilling, som både skaber fordomme, modstillinger og ja, en forestilling om, at der netop er tale om en kamp.

Vi er ofte ude i forskellige sammenhænge for at gøre opmærksom på fordelene i at bo på landet. Det, som for os er indlysende, må beskrives i udviklingsprojekter, opdyrkes i netværk, sættes ind i strategiske sammenhænge og mobiliseres gennem stærke partnerskaber. Ord som skolelukninger, butiksdød og overflødiggjorte bygninger møder os, mens ildsjæle og unikke ideer både dukker op - og pinedød skal stampes op af jorden. For landsbyen, lokalområdet eller klyngen er i skarp konkurrence om at vise sig værdig nok. Værdig nok til at blive udvalgt til en spændende planlægning og strategisk satsning - italesat og beskrevet af kloge eksperter og vedtaget og udmøntet af pengestærke fonde og bestemmende myndigheder.

Plads. Frihed. Tryghed.

Med nedlukningen af Danmark trådte det ihærdige arbejde for en tid i baggrunden. I stedet trådte en ny hverdag frem. Danmark - byerne og landsbyerne og "dem langt ude på landet" - blev fra den ene dag til den anden ligestillet: Vi skulle arbejde hjemmefra, børnene hjemmeundervises, forårsrejser sydpå og selskaber aflyses.

Men midt i den nye hverdag med de mange restriktioner lagde folk på landet nu ekstra mærke til al den plads, der var omkring dem og lige udenfor døren. Og de forstod at værdsætte den som aldrig før. De følte friheden, der fulgte med at have meget plads, direkte adgang til naturen og trygheden i et lokalsamfund, hvor alle kendte alle. Måske kendte de ikke alle hinanden personligt, men de opdagede, at de intuitivt kendte hinanden i landsbyens og lokalområdets sociale mønster. De kunne derfor handle i den lokale butik på det rigtige tidspunkt, og mødes på afstand på steder i landskabet og i naturen, hvor de vidste, der var plads. Aktiviteter kunne bevares eller opstå på nye måder og med flere "bag skærmen", for de kendte hinanden gennem foreninger og institutioner. Afstanden var lille – og inklusionen blev større.

En ny virkelighed – en ny dagsorden?

Blandt de mange, vi kender og møder, lagde vi mærke til, at de talte om friheden, trygheden og ikke mindst fremtidsmulighederne i landsbyerne med en ny energi og friskhed, uden at have brug for at bringe De Store Udfordringer på banen.

Vi ville gerne lave en form for dokumentation og perspektivering af dén energi: Er der en ny dagsorden? Og kan vi gribe den?

Tankerækker – tidsbilleder - en kølig drink - en fællessang

Vi har talt med 12 mennesker, vi kender fra vores arbejde med lokalområderne på Limfjords-halvøen Salling og Nordfjends. Vi oplevede en stor fortrolighed, tillid og eftertænksomhed. De har givet os deres tanker og ladet os bringe dem videre. Vi har her samlet disse tankerækker.

Vi har bedt kokken, Rasmus "brygge" en drink, som både beskriver et øjeblik i hans genopdagede nye liv ved fjorden og Glyngøreborgernes hjælp til at finde råvarer i naturen. Amatørfotografen, Susanne har bidraget med billeder af den plads og det liv, hun ser gennem linsen – og helt tæt på hver dag. Vi har turdet bede tegneren, Martin, illustrere forsiden med inspiration fra de 12 interviews. På samme måde har vi ladet sangskriveren, Kirstine hente inspiration til en "forsang", for er der noget, der til alle tider har samlet mennesker, og som samlede os fra midt i marts til Sct. Hans i året 2020, så er det fællessangen.

1000 tak til

Axel Pallesen
Birgitte H. Callesen
Bjarke Staun
Claus V. Mikkelsen
Dorthe Dalsgaard
Finn D. Andersen
Janne F. Keyes
Johannes B. Rask

Kirsten Jørgensen
Kirstine F. Vindelev
Line Kirk
Maria B. Rask
Martin Frøsig
Rasmus O. Kardyb
Regitze M. Andersen
Susanne Jensen

Nærvær

"Jeg mærker en større grad af nærvær og fokus på det simple og vigtige, vi har sammen". siger Janne Fruergaard Keyes. Hun er klosterforvalter på et helt særligt sted: Arbejdsrefugiet Ørslev Kloster. Her findes i de middelalderlige bygninger og den omgivende natur en enkelhed og en ro, der giver optimale rammer for at fordybe sig. Jannes tankerække bærer præg af den grundstemning, når hun trækker sine iagttagelser af den nye dagligdag også udenfor klostrets mure frem. Jannes pointe er, at det gode fokus på de nære ting, interessen for hinanden i de små daglige møder osv. kan bringes med videre. *"Vi kan spørge: Hvad kan vi gøre, som er simpelt, så vi fortsætter det enkle liv – og trække det med ind i hverdagen. De fleste har skiftet fokus til de nære ting og har lyst til en mere ustresset tilværelse".*

Udviklingsmulighed

En gæst kan blive nabo. Mange besøger landdistrikterne og mange vender tilbage igen – til de særlige besøgssteder. Hent inspiration på steder som Ørslev Kloster, hvor fokus de senere år har været på at åbne stedet i respekt for refugiets gæster og det lokale miljø, som er blevet beriget og inviteret med. Hvordan kan I på jeres sted skabe et rum for mødet mellem gæster, for dem der kunne overveje at slå sig ned, og jer?

En idé

Lav, synliggør og brug nye og anderledes udendørs mødesteder, hvor der er muligheder for at være i bevægelse og for at være skabende.

Bare fortsæt med...

Tag på udflugt i dit lokalområde - (gen)opdag og brug alle de skønne steder.



Janne F. Keyes, 45 år

Bosat i Hejlskov/Ørslev Kloster, Skive Kommune. Klosterforvalter, Ørslev Kloster (refugium).

"Folk passer på hinanden, og små uenigheder er lagt væk. Vi tager til købmanden og spørger ind til, hvordan vi har det"

Hvad har COVID-19 betydet for dig?

Nu er der fuldt hus i refugiet, men ingen grupper, rundvisninger og møder. Det kan vi mærke, men også at vi ikke skal køre rundt efter møder. Vi har lavet nye procedurer, og selvom videomøder ikke kan erstatte alt, så er de kortere. Vi når mere på mindre tid, og det frigiver tid. I familien har vi fået bedre indblik i hinandens liv. Vi tager på udflugter og opdager, at meget er ligegyldigt. Jeg får lyst til at skabe noget udenfor. Vi har lavet en pausefold til ridende, og med dén vil vi sige: "Kom forbi og besøg os". Jeg oplever større interesse for planter og dyr fx vores nye høns.

Hvad tænker, oplever og ser du i dit lokalområde/fra dit perspektiv?

Folk er mere ude og bruger dansepladsen og "snekken" ved klostret meget mere. Jeg mærker en større grad af nærvær og fokus på det simple og vigtige, vi har sammen. Folk passer på hinanden, og små uenigheder er lagt væk. Vi tager til købmanden og spørger ind til, hvordan vi har det.

Hvad kan vi bringe med videre og med ind i de stærke fællesskaber, vi allerede har?

Vi kan spørge: Hvad kan vi gøre, som er simpelt, så vi fortsætter det enkle liv – og trække det med ind i hverdagen? De fleste har skiftet fokus til de nære ting - og har lyst til en mere ustresset tilværelse.

Hvad kan vi bringe i spil som nye veje netop i vores lokalområde, vores landsby, på vores sted?

Nogle byfolk, der kommer til refugiet, bliver overraskede over det dejlige liv her. Her er pænt og vedholdt. Her er nærvær og samvær. Og folk har "noget mellem ørerne". En gæst kan blive nabo. Konkret har en af vores gæster lejet et sommerhus, og leder efter et sted, så hun kan blive.

Hvad kan vi bringe i spil i et bredere perspektiv, når vi taler udvikling i landsbyer og lokalområder?

Folk søger ud, bevæger kroppen mere og bliver mere skabende. Når vi søger ud, skal vi have noget at gå efter. Vi har behov for mødesteder udenfor, der er anderledes end "bare" en skov med stier. Og vi skal have pejlemærker, så vi kan finde stederne. Samtidig har det fået status at bo på landet. Og os, der bor her, er blevet mere glade for at bo her. Den bølge kan man ride på.

Fællesskaber

Claus Mikkelsen er idémand bag og ejer af Månedsmagasinet Skive, Salling, Fjends, Fur. Magasinets største kvalitet er, at det viser en hel egn, og alle de ting mennesker kan, vil og gør sammen. Netop mulighederne for at kunne løfte noget større, hvis flere går og står sammen: by og land, lokale og besøgende og lokalsamfundene imellem, fremhæves af Claus. Vi har fået brudt rutiner og skabt et behov for nye aktiviteter og nye vaner. Vi er med et moderne ord blevet kollektivt "disrupted". Det åbner for, at vi kan udvikle nye ting og gå nye veje. Som Claus siger i al sin enkelhed: "... det er det samme, vi vil, så hvorfor ikke samarbejde om det?"

Udviklingsmulighed

Opstart af et tematiseret samarbejde mellem lokalsamfund og lokalområder. Her identificeres og sættes fokus på større fælles opgaver og udviklingspotentialer inden for temaer som bosætning, mobilitet, grøn omstilling...

En idé

Fælles visionsmøderække og idéudviklingsforløb mellem fritidsbeboerne i et feriehusområde og de fastboende i samme område om at være en del af samme fællesskab. Herunder måske fysisk(e) omdrejningspunkt(er) for fællesskabet.

Bare fortsæt med...

Sæt positivt fokus på det sted, du bor, og fortæl de gode historier om netop dit sted. Det er måske den bedste form for markedsføring, der findes.



Claus V. Mikkelsen, 62 år

Bosat i Lihme, Skive Kommune
Indehaver af og driver Månedsmagasinet ApS

"Der er behov for at finde nye aktiviteter, for de vante rutiner er blevet brudt. Det giver både potentiale og mulighed for at finde nye måder at mødes og være sammen på"

Hvad har COVID-19 betydet for dig?

Vi har valgt at udskyde udgivelsen af Månedsmagasinet Skive, Salling, Fjends, Fur efter ønske fra annoncører og pga. annullering af aktiviteter. Min datter og familie bor pt. hos os. Vi er i alt otte personer, hvoraf der er tre børn i alderen 10-17 år, med både hjemmeundervisning og hjemmearbejde. COVID-19 har frigivet mere tid, da alt socialt er droppet ned. Så vi er gået i gang med at bygge drivhus og shelter. Jeg er formand i vores borgerforening, og her er bestyrelsesmøder online. Aktiviteter er udskudt eller aflyst.

Hvad tænker, oplever og ser du i dit lokalområde/fra dit perspektiv?

Mange arbejder hjemme, og flere er flyttet ud i sommerhusområdet. Det har smittet af på Brugsen, som blomstrer. Der er mere ro i vores område, og hverdagen er blevet mere stedbunden og familieintens. Jeg oplever en adfærdændring - for at passe på hinanden.

I borgerforeningen har vi valgt at gøre fællesspisningerne digitale: 'Lihme spiser sammen - hver for sig'. Maden er fra vores lokale restauranter, og borgerforeningen giver et tilskud. Det er som fællesspisning i medborgerhuset med en aktivitet/oplevelse, fx online foredrag, bingo med lokale sponsorer mv. Folk er ikke bange for at bruge dette medie - og vi griber mulighederne.

Hvad kan vi bringe med videre og med ind i de stærke fællesskaber, vi allerede har?

Sommerhusområderne, som en større del af vores lokale samfund. De kan integreres som en naturlig del af vores fællesskab. Det er nok lidt af et paradigmeskifte, hvor vi skal se hinanden som et potentiale, der kan mere sammen. Sommerhusgæsterne har i undersøgelser vist, at deres ønsker og visioner om natur, ro, mulige oplevelser, service og dagligvarebutikker, internet og lokale håndværkere er sammenfaldne med det, vi fastboende ønsker. Det er det oplagt at arbejde sammen om.

Hvad kan vi bringe i spil som nye veje netop i vores lokalområde, vores landsby, på vores sted?

Vi skal italesætte synergimuligheder. Det handler om lokal branding og om f.eks. Brugsen som mødested. Det handler om vedholdende kommunikation. Om at det er det samme, vi vil. Så hvorfor ikke samarbejde om det? Vi skal igen have visionsmøder, hvor vi samles og sammen finder vejen og den nye takt.

Hvad kan vi bringe i spil i et bredere perspektiv, når vi taler udvikling i landsbyer og lokalområder?

Nærhed og stedsidentitet er drønvigtig for de mindre lokalsamfund, der lever i kraft af den nærhed, plads, ro og adgang til natur, som rigtig mange ønsker - men ikke tør springe ud i. Tendensen har været tilflytning til de større byer. Det kan måske vende nu. Vi skal arbejde for større visioner for udvikling. Det handler om at ville og kunne noget større i netværk og samarbejde mellem lokalsamfund fx om tilflytning, infrastruktur, naturformidling, service. Uden at det bliver på bekostning af det lokale.

Motivation

Maria Rask reflekterer i sin tankerække over, hvad der egentlig motiverer folk til at engagere sig, og om man kan fastholde dette til gavn for landdistriktsudvikling. Som hun siger: *"COVID-19 synes jeg har vist, hvor forskelligt det er, hvad vi motiveres af. Jeg tror også, der ligger noget interessant i at blive klogere på, hvori motivationen ligger."* Marias pointe er, at hvis vi kan afdække vores motivation til at engagere os, så kan vi bruge den viden i fremtidens landdistriktsarbejde. Vi skal med andre ord vide, hvilke ting der driver os individuelt og i fællesskab - og bruge det mere målrettet.

Udviklingsmulighed

Vi skal undersøge, hvilke forhold og faktorer der motiverer mennesker - og bruge det som metode i det strategiske arbejde med landdistriktsudvikling.

En idé

Nye sociale og digitale veje til at styrke landsbyens fællesskab og øge engagement og sammenhold med udgangspunkt i begrebet "fællesspisning".

Bare fortsæt med...

Fortsæt med - og udbred - den nye tradition med fælles flagdage: "Vis flaget"; vis glæden ved at vi bor lige netop her.



Maria Birk Rask, 41 år

Bosat i Hvidbjerg, Skive Kommune. I afklaringsforløb. Var før det ansat som førstfuldmægtig i Naturstyrelsen og projektleder for Naturpark Flyndersø.

"Jeg håber, at flere vil dyrke pligten; altså det her med at vi er forpligtet ift. hinanden. Ikke for egen vindings skyld, men for andre, hvad enten det så er familien, naboen eller lokalområdet"

Hvad har COVID-19 betydet for dig?

Før COVID-19 gik jeg til træning tre gange om ugen ved en fysioterapeut. Det kan jeg ikke længere. Og jeg er blevet mere bevidst om, hvor meget det betyder for mig at kunne komme afsted. Vi har fire børn, som alle kom hjem og skulle undervises online. Samtidig kom min mand også til at være mere hjemme om aftenen, men har ellers været afsted, som han plejer. Der hvor COVID-19 har betydet mest for mig har nok været, at vi stort set ikke har set den øvrige del af familien. Særligt savner jeg at se mine søskende og forældre. Men jeg mærker også mere og mere, at jeg savner de tilfældige sociale møder i løbet af dagen.

Hvad tænker, oplever og ser du i dit lokalområde/fra dit perspektiv?

Jeg oplever helt klart et større sammenhold trods den fysiske afstand, fx flager mange her i området om lørdagen. Det er fedt at se, når naboens flag hejses. Vi snakker selvfølgelig stadig, men med afstand. Og så er alt det fælles, vi typisk har sammen, blevet udskudt eller aflyst.

Hvad kan vi bringe med videre og med ind i de stærke fællesskaber, vi allerede har?

Jeg har hørt om en efterskole, en i vores omgangskreds går på. Her arrangerede de fællesspisning for alle skolens elever og med mad leveret fra efterskolen. Alle mødtes så online til fælles middag, og det havde været en rigtig god oplevelse. Vi gjorde selv det samme i familien i forbindelse med påskefrokosten, men selvfølgelig i mindre skala. Jeg håber, det større sammenhold, vi har oplevet her i området, og som de online fællesoplevelser viser, vil holde ved - og at flere vil blive ved med at engagere sig.

Hvad kan vi bringe i spil som nye veje netop i vores lokalområde, vores landsby, på vores sted?

For mig har det været lidt interessant at se, hvor meget folk har engageret sig i det fælles under COVID-19. Ønsket om fællesskab og om at hjælpe hinanden er helt sikkert til stede. Og måske er der mulighed for at nye kræfter kommer til, når vi snakker lokal udvikling. Spørgsmålet er bare, hvordan vi så bringer det i spil. Her handler det vel om, hvad vi motiveres af.

Hvad kan vi bringe i spil i et bredere perspektiv, når vi taler udvikling i landsbyer og lokalområder?

Jeg håber, at flere vil dyrke pligten; altså det her med, at vi er forpligtet i forhold til hinanden. Ikke for egen vindings skyld, men for andre, hvad enten det så er familien, naboen eller lokalområdet. COVID-19, synes jeg, har vist, hvor forskelligt det er, hvad vi motiveres af. Jeg tror også, der ligger noget interessant i at blive klogere på, hvori motivationen ligger. Er det fx frygt, pligt, et behov for at gøre en positiv forskel eller noget helt fjerde? Med mere viden om det vil vi måske kunne bringe nye og andre kræfter til bordet, når vi taler udvikling i landsbyer og lokalområder.



Omdrejningspunkter

Axel Pallesen fremhæver, hvordan han observerer en ny grobund. Det er en grobund for at bringe nyt liv og nye funktioner til lokale omdrejningspunkter som Brugsen, de lokale foreninger, netværk osv. Måske har dagligvarebutikken udviklingsmuligheder, der kan skabe nye synergier og forretningsmuligheder? Måske kan foreninger og netværk udfylde nye funktioner, hvis de har lysten og mulighederne? Samtidig kan de mere eller mindre stedsspecifikke potentialer være omdrejningspunkt og styrkes endnu mere, hvis der også tænkes i nationale samarbejdsrelationer. Ligesom erfaringsudveksling og videreudvikling kan få større udbredelse, betydning og effekt i mødet mellem den lokale, den offentlige, den private og den forskningsmæssige viden.

Udviklingsmulighed

Etablering af COVID-19 tænketank, der kan bestå af professionelle/fagfolk og lokale/frivillige landdistriktsaktører. En blanding af mennesker med forskellig viden og forskellige perspektiver, der opsamler og ikke mindst videreformidler erfaringer, og hvordan de kan bruges i en positiv udvikling.

En idé

Udviklingsprojekt i samarbejde med bl.a. landsdækkende og lokale logistiksystemer og -aktører: Den lokale dagligvarebutik som en stærk lokal central som omdrejningspunkt for levering og udveksling af varer, information, aktiviteter mv.

Bare fortsæt med...

Fortsæt med at handle så lokalt som muligt. Husk, hvor dejligt det var og er at have nærheden, trygheden, muligheden og mødet - også på afstand - i den lokale Brugs eller hos købmanden.



Axel Pallesen, 46 år

Bosat i Thise/Fursund, Skive Kommune
Business Development Manager, Thise Mejeri.

"Det kunne være spændende at lave et forum - eller flere - med folk, der snakker sammen om, hvordan vi kan bringe ting i spil i fællesskab i forhold til de erfaringer, den her situation giver"

Hvad har COVID-19 betydet for dig?

Det er egentlig begrænset, hvad jeg har mærket i min egen hverdag, fordi vi har haft så travlt med en flytning. Jeg fik også hurtigt min daglige gang på arbejdet igen, dog uden de mange besøgende - og uden fysiske møder. Jeg har naturligvis mærket det i forhold til det sociale og i forhold til praktiske ting med børnepasning mv.

Hvad tænker, oplever og ser du i dit lokalområde/fra dit perspektiv?

Det har været interessant, hvordan vi har taget de virtuelle møder til os, fx i salgsafdelingen, hos de kundeansvarlige, som altid har brugt meget tid på transport. Det har vi opdaget ikke er nødvendigt. Der kan være længere intervaller imellem de fysiske møder. Det er både et effektivitetsparameter og et miljøparameter. Jeg lagde hurtigt mærke til i Brugsen, at salgsindekset så ud til at stige og talte med brugsuddeleren om det. Hun fortalte, at hun så mange nye folk i butikken og flere folk. Det samme har man kunnet læse om andre steder i landet. Vi handler mere lokalt.

Hvad kan vi bringe med videre og med ind i de stærke fællesskaber, vi allerede har?

Det er interessant, hvad der sker, når krisen er ovre. Hvad kan vi gøre for at holde fast i nogle af de gode ting for lokalsamfundet, som krisen har givet? Jeg tror, vi har behov for at snakke om det - og mødes om det både professionelt/jobmæssigt og i lokalsamfundet.

Hvad kan vi bringe i spil som nye veje netop i vores lokalområde, vores landsby, på vores sted?

Vi har nogle gode foreninger, lokale netværk og grupper. Mange af dem har måske været noget afventende i krisesituationen. Men vi bør mødes og høre hinandens kreative tanker og ideer. Og vi bør samarbejde videre i forhold til det, vi hver især har lært af situationen.

Hvad kan vi bringe i spil i et bredere perspektiv, når vi taler udvikling i landsbyer og lokalområder?

Måske kan man med udgangspunkt i landsbyens dagligvarebutik, men samtidig i samspil med nogle af de landsdækkende logistiksystemer, holde fast i styrkelsen af den lokale handel. Blot ét eksempel: Mange af os får leveret de ugentlige madkasser til døren og organiseret landsdækkende. Kunne de leveres til dagligvarebutikken? Og kunne endnu flere ting det, så det blev et mere brugt sted, og hvor man så også købte resten af sine varer?

Afstande

Dorthe Dalsgaard drager især to emner frem i sine tankerækker: Kommunikation og de muligheder der åbner sig ikke mindst for unge, der vil bo på landet. De to emner hænger tæt sammen, når hun reflekterer over betydningen af - eller rettere manglen på betydning af - afstande i forhold til at bosætte sig på landet. Dorthes pointe er, at der er sket et mentalt skred. Det er blevet tydeligt, at kommunikation ikke er "afhængig af hvor du er" og at "her får man mulighed for at skabe en helt anden balance mellem at præstere professionelt og at nyde det lokale liv". Vi skal være bedre til at kommunikere ud: At livet på landet giver mulighed for at få "hele pakken".

Udviklingsmulighed

Nytænkning af kommunikation og synliggørelse af muligheden for at realisere et balanceret, stressfrit, interessant og fællesskabsfyldt liv på landet for målgrupper som fx naturelskere under uddannelse.

En idé

Etablering af kreativt "erhvervshub" med udgangspunkt i social, mental, sundhedsmæssig og miljømæssig balance for det enkelte menneske. Og som bringer lokalområdets styrker i spil.

Bare fortsæt med...

Byg videre på erfaringen med at have familien samlet igen. Giv en opfordring til den store datter eller søn om at invitere vennerne fra studiet på en oplevelsesweekend. Lad jeres unge vise andre unge egnen. Mange har rammerne til overnatning, viden til at være lokal guide og lyst til at lave god mad. At få sanserne stimuleret og møde gæstfrihed er centralt for at føle sig velkommen og inkluderet.



Dorthe Dalsgaard, 58 år

Bosat i Lihme, Skive Kommune
Byrådsmedlem og driver sammen med sin mand
Avlscenter Dalsgaard med svine- og planteavl

"Jeg er blevet bekræftet i, at unge kan klare sig mindst lige så godt her, for kommunikation er ikke afhængig af, hvor du er; det online går nemlig lige stærkt overalt"

Hvad har COVID-19 betydet for dig?

Vi har været heldige at være i en branche, der ikke er blevet ramt. Vi har gjort tiltag, ansat flere og har oplevet stor loyalitet fra de ansatte. Vores børn med samleverer er flyttet hjem. Her har der været plads til os alle. Vi har passet gården, og de har passet jobs og uddannelser. Stuehuset har været ramme om 'kontorfællesskabet'. Fritid er der mere af, og den er bl.a. blevet brugt på oprydning, podning og plantning af en masse frugttræer. Vores børn har brugt nærområdet meget, og har fx haft friskfanget hummer med hjem. Vi bliver bekræftet i, at de kan lide stedet.

Hvad tænker, oplever og ser du i dit lokalområde/fra dit perspektiv?

Brugsen er blomstret op, hvilket bl.a. kan ses på vareudbuddet. Lokale og de mange sommerhusgæster har støttet op. Nærheden er blevet dyrket; ja det har været lidt som at være tilbage i 1950'erne. De af os, som rejser meget, er derfor faldet mere til ro, for vi er mere i det lokale miljø.

Hvad kan vi bringe med videre og med ind i de stærke fællesskaber, vi allerede har?

Jeg har fået det online ind under huden. Jeg tænker, at det helt klart skal bringes med videre og bruges mere. Samtidig har jeg også oplevet, hvordan digitale aftaler kan presse mig mere end fysiske aftaler; for hvad nu hvis det ikke virker? Men jeg er glad for, hvad det kan - og den fleksibilitet det giver. Vi har også brugt det meget i byrådet, og har hurtigt udviklet en fælles onlinekultur.

TV er tilbage som et fælles kommunikationsmiddel, lige som dengang vi havde OBS! Der er brug for et centralt medie, og TV kan samle mange mio. mennesker på én gang.

COVID-19 har vist os, at vi skal turde være mere proaktive og sige: "sådan gør vi!". Vi skal turde tage fra, både når det handler om at få ideer og i lange procesforløb - for det er særligt her vi har brug for hinanden.

Hvad kan vi bringe i spil som nye veje netop i vores lokalområde, vores landsby, på vores sted?

Jeg er blevet bekræftet i, at unge kan klare sig mindst lige så godt her, for kommunikation er ikke afhængig af, hvor du er; det online går nemlig lige stærkt over alt. Her får man mulighed for at skabe en helt anden balance mellem at præstere professionelt og at nyde det lokale liv. Vi skal være bedre til at kommunikere ud: At det giver mulighed for at få 'hele pakken'.

Hvad kan vi bringe i spil i et bredere perspektiv, når vi taler udvikling i landsbyer og lokalområder?

Afstanden til livet på landet er blevet mindre. Vi skal slå på, at vi ud over fiber mv. også kan tilbyde natur, beliggenhed - og ikke mindst roen. Hvis landlivet skal gøres interessant for mennesker, der vil "frem", er der behov for at rydde op, så vores mange gode boliger ikke drukner i elendighed. Alt for mange lokalområder har for meget landsby-slum. Det handler også om at holde netværket ved lige med de folk, vi vil tiltrække. Vise dem de gode steder og vores små perler.

Livskvalitet

"Rigtig mange i min omgangskreds er blevet opmærksomme på friheden ved at have plads omkring sig – at kunne bevæge sig frit... Flere, jeg kender, overvejer en tand mere seriøst end før krisen at flytte på landet." Sådan siger Line Kirk, der bor og arbejder i København, og er født på landet på halvøen Salling. Line understreger imidlertid, at selvom mange måske lige nu er motiverede for at flytte til steder, hvor der er mere plads og større bevægelsesfrihed, så stilles der krav til en landsby eller et landdistrikt. Mange er med situationen under coronaen blevet bevidste om at have livskvalitet i dagligdagen. Heraf følger en øget bevidsthed om, hvilke krav de stiller til deres næste bolig. Sociale miljøer med fællesskabet i højsædet skal gå hånd i hånd med gode fysiske miljøer. Det skal landsbyen som helhed være opmærksom på, hvis den ønsker at arbejde strategisk med bosætning.

Udviklingsmulighed

Mere strategisk og udviklingsorienteret brug af den ressource, landdistrikterne har mest af, og som måske har vist sig at være den største fordel under coronaen: Plads!

En idé

Etablering af lokalområdets udviklingsinvesteringsselskab med det formål i fællesskab at opkøbe, istandsætte, markedsføre og sælge/leje egnede huse til udvalgte tilflyttermålgrupper. Sideløbende og som en integreret del af fællesinitiativet arbejdes med landsbyens sociale liv og profil.

Bare fortsæt med....

Bliv ved med at give plads. Vi kan få energi sammen med andre, men har alle brug for plads; også til at være alene. På landet er der både fællesskab og plads til ro med vandreture langs stranden eller i skoven, at kigge stjerner fra liggestolen eller ved en arbejdsdag i haven. Landdistrikterne åbner et væld af energiskabende rum for det introverte i os mennesker.



Line Kirk, 35 år

Bosat i København – født og opvokset i Nautrup, Skive Kommune.
Læge, Bispebjerg Hospital.

"Der er blevet fokuseret meget på at undgå døden. Måske sætter det samtidig gang i en mere nuanceret debat om de etiske dilemmaer forbundet med døden – og måske får vi inspiration til at sætte fokus på livskvalitet"

Hvad har COVID-19 betydet for dig?

Praktisk har det betydet isolation. Især i starten var det arbejde – hjem – indkøb. Efterhånden er det blevet blødt noget op. Arbejdsmæssigt var det specielt at opleve, hvordan man fra den ene dag til den anden gik fra en normal hverdag til en helt ny situation. Jeg er både fascineret og skræmt over, hvordan vores samfund fra den ene dag til den anden kan skifte. På det personlige plan tror jeg, krisen har givet mig noget godt. Jeg har oplevet en ny frihed ved ikke hele tiden at synes, at jeg skulle noget. Min introverte side har fået lov til at få plads.

Hvad tænker, oplever og ser du i dit lokalområde/fra dit perspektiv?

I det område, hvor jeg bor, har folk været gode til at tilbyde hinanden hjælp. Og jeg har mærket, at der bliver lavet nogle ekstra ting – plantet i gården fx, fordi folk har lidt ekstra tid. Det er meget kontrastfyldt i København. Fx er folk meget opmærksomme på at holde afstand, hvor jeg bor, men så kan man bevæge sig til en anden del af byen, hvor folk klumper sig sammen – og ikke ser ud til at tænke over situationen.

Hvad kan vi bringe med videre og med ind i de stærke fællesskaber, vi allerede har?

Rigtig mange i min omgangskreds er blevet opmærksomme på friheden ved at have plads omkring sig – at kunne bevæge sig frit. Det er simpelthen ikke sjovt at være spærret inde i en lejlighed. Flere, jeg kender, overvejer en tand mere seriøst end før krisen at flytte på landet.

Hvad kan vi bringe i spil som nye veje netop i vores lokalområde, vores landsby, på vores sted?

På landet – fx i Salling – er der plads, og masser af den natur, vi lige nu bruger som aldrig før.

Hvad kan vi bringe i spil i et bredere perspektiv, når vi taler udvikling i landsbyer og lokalområder?

På flere planer har vi fået en opmærksomhed på kvaliteter i det nære. Vi har samtidig opdaget, at det er rart at kunne bevæge sig frit og have plads. Til det kommer, at mange også har erfaret, at det er let at arbejde hjemmefra. Flere er derfor lige nu måske motiverede for at flytte på landet. Men dem, jeg kender, flytter ikke til hvad som helst. De rigtige forhold skal være der, og de skal kunne udleve fællesskabet. Mange, jeg kender, søger kollektiver i forskellig form. De er med i fælleshaver o.l. i København, og vil også søge stærke fællesskaber og gode fysiske miljøer med fokus på det sociale og fællesskabet, hvis de virkelig vælger at flytte.

Perspektiver

Rasmus O. Kardyb fra Limfjordens Hus i Glyngøre er en "tilbage-flytter". Mange lokale kalder ham bare "Michelin-kokken" – så ved alle, hvem der er tale om. I Glyngøre – og i en større geografi – er opbakningen stor. Rasmus og hans familie har taget et stort og modigt skridt, og han reflekterer over perspektiverne. De mange muligheder vendes: *"Vi zoomer ud og får et større og anderledes perspektiv og vaner. Jeg tænker, vi kan udnytte nye rejsevaner, at mad er blevet et tema, og de unge mennesker som er "kommet hjem" fra storbyerne i coronatiden."* Og som han tilføjer, så skal de potentielle tilflyttere måske bare *"have nogle små skub og hjælp for at opdage, at det kan blive deres liv fremover – inden de køber huset i storbyen"*.

Udviklingsmulighed

Omsæt de stedbundne potentialer til erhvervsudvikling. Limfjordens Hus er et eksempel på en virksomhed, der er meget stedsrelateret – placeret centralt på havnen, midt i Limfjordens landskab og med Limfjordens ressourcer som tema og grundindhold. Bygningen er ejet af byens borgere gennem anparter. Hvordan gør I - i fællesskab - jeres steds ressourcer til netop jeres fælles projekt?

En idé

"Danmarksrejsen" til din landsby - din egn. Der er en gylden mulighed, nu hvor alle har fokus på at holde ferie i Danmark: Hvordan sammensætter, markedsfører og sælger vi det bedste (pakke-)tilbud for turister til vores sted?

Bare fortsæt med....

Bliv ved med at ringe til dem, du tænker på. Dem du holder af eller bekymrer dig for. Bare for lige at høre, hvordan det går.



Rasmus O. Kardyb, 31 år

Bosat i Glyngøre, Skive Kommune.
Forpagter og gastronom, Limfjordens Hus, Glyngøre.

"...og så er der nogle, som ringer bare lige for at høre, hvordan det går. Det oplever man ikke i København"

Hvad har COVID-19 betydet for dig?

Jeg kom tilbage til min hjemegn med min familie, startede op med en nervøsitet, om jeg kunne "løfte arven" og blive en del af lokalsamfundet. Og så kom krisen. Der har været en stor både nysgerrighed og opbakning til "den nye unge mand". I dag har vi igen udsolgt af vores take away menu, og det er både lokale og folk fra Skive, Nykøbing og fra Viborg, som kommer. Jeg har bevidst valgt at holde åben, så stedet kan være i folks tanker, men det kan mærkes, at konfirmationer, fødselsdagsfester osv. bliver aflyst.

Hvad tænker, oplever og ser du i dit lokalområde/fra dit perspektiv?

Folk er søde, viser respekt for reglerne, og så er der nogle, som ringer bare lige for at høre, hvordan det går. Det oplever man ikke i København. Man accepterer situationen, og der er et stærkt sammenhold. Vi løber ind i naboen, og alle vil gerne snakke og spørger ind. Jeg kan også mærke, at flere forkæler sig selv og køber lidt ekstra lækkert.

Hvad kan vi bringe med videre og med ind i de stærke fællesskaber, vi allerede har?

Sammenholdet i de små lokalsamfund, giver et styrket fællesskab. Det er sundt at blive gjort opmærksom på, at man er sårbar, og træerne ikke vokser ind i himmelen. Men at vi skal igennem det her sammen.

Hvad kan vi bringe i spil som nye veje netop i vores lokalområde, vores landsby, på vores sted?

Vi zoomer ud og får et større og anderledes perspektiv og vaner. Jeg tænker, vi kan udnytte nye rejsevaner, at mad er blevet et tema, og de unge mennesker som er "kommet hjem" fra storbyerne i coronatiden. De er her i en længere periode i krisen og nyder det. Men de skal have nogle små skub og hjælp for at opdage, at det kan blive deres liv frem over – inden de køber huset i storbyen.

Hvad kan vi bringe i spil i et bredere perspektiv, når vi taler udvikling i landsbyer og lokalområder?

Det er vigtigt som menneske at kunne komme ud, have luft omkring sig. Og så er det vigtigt med de nære relationer. Mange kan ikke holde ud at sidde i en lejlighed. Men her er kan vi holde på vores hverdag. Her er mulighederne for at mødes – også på afstand. Her kan vi komme ud.

Hybenrosedrink

Opskrift: Rasmus O. Kardyb

100g hybenroseblade
150g citronsaft
150g vand
300g rørsukker

En sukkerlage af citronsaft og vand koges sammen.

Hybenrosebladene tilsættes og denne stilles køligt i to dage.

Lagen sigtes fra og blandes 1:5 med dansk vand.

Server den eventuelt med 3cl gin.



Forbindelser

Når tankerækkernes yngste deltager kommer til orde, falder talen på forbindelser. Forbindelser mellem mennesker og mellem lokalområder. Om fysiske og digitale - og om kontakten til og mellem nye og gamle venner. Johannes Birk Rask beskriver det sociale fællesskab med vennerne som noget meget vigtigt. I det hele taget er et højt socialt aktivitetsniveau, når man er midt i et efterskoleforløb, bare en naturlig og vigtig del af hverdagen. Johannes har oplevet skiftet fra efterskole tilbage til sit hjem som meget markant - og specielt på det sociale område. Det har fået ham til at reflektere over, hvor vigtigt det er, at de fysiske forbindelser er til stede. At vi kan mødes; at vi i bredeste forstand kan være mobile - på kryds og tværs. Når kørekortet endnu ikke er i hus, hvordan er man så mobil langt ude på landet? Modsat mange ældre, der begejstret har opdaget de digitale møder, er det anderledes for Johannes. Han lever med en helt anden digital naturlighed, og dét møderum når ikke det fysiske møderum til sokkeholderne.

Udviklingsmulighed

Mobilitet - arbejd med landdistrikternes mobilitet på alle planer, og tag i det arbejde mennesker som Johannes med på råd og med i udviklingsprocesserne. Lokalbefolkningens virkelige behov og bevægelsesmønstre er ofte anderledes, end mobilitetsudbyderne måske tror.

En idé

Etablér fysiske forbindelser, der går på tværs af lokalområderne, der hvor de sociale forbindelser er. Det kan være en ny busforbindelse, nye stier eller nye samkørsels-ordninger. Brug nye digitale værktøjer til at realisere, kommunikere og styrke brugen og mulighederne.

Bare fortsæt med....

Genoptag forbindelsen til gamle venner og hold fast ved dem. Åben op og lad mennesker møde hinanden på kryds og tværs af gamle og nye fællesskaber.



Johannes Birk Rask, 16 år

Bosat i Hvidbjerg, Skive Kommune.
Efterskoleelev.

"Jeg synes, at det her med lokalt liv og med gode forbindelser på tværs mellem vores landsby og de andre landsbyer i lokalområdet er vigtigt"

Hvad har COVID-19 betydet for dig?

Det har haft en kæmpe stor betydning. Fra den ene dag til den anden var jeg hjemme igen ved min familie. Jeg skulle have været ude at rejse to gange med skolen. Det er ok med onlineundervisning, men svært at finde motivationen. Vi har Google Meet, hvor vi kan synge fællessang, men kun cirka en femtedel bruger det, og jeg har heller ikke selv brugt det meget. Det er altså bare ikke det samme at være sammen online. Dagsrytmen forsvinder lidt. Jeg har tre søskende, men vi er meget på vores værelser. Jeg har cyklet en hel del med min lillebror i plantagen og i grusgraven på mountainbikes. Jeg har også hjulpet min far fx med en ny terrasse, og jeg har genfundet flere af mine gamle venner. Det er dejligt. Vi cykler ret meget, og tager fx ind til Skive, der er helt tom for liv lige nu.

Hvad tænker, oplever og ser du i dit lokalområde/fra dit perspektiv?

Der er rigtig dejligt her, hvor jeg bor, Jeg bor et sted med langt mellem husene. Derfor er det ret normalt, at man ikke møder specielt mange. De steder vi cykler, plejer vi at møde andre, der er ude at lufte hund etc. Men det er begrænset hvor mange, man møder nu.

Hvad kan vi bringe med videre og med ind i de stærke fællesskaber, vi allerede har?

Under COVID-19 er jeg blevet meget klar over, hvor vigtige fysiske fællesskaber er. Jeg savner de nære relationer, og jeg glæder mig helt vildt til at kunne mødes igen. Det har samtidig været rigtig godt at opleve, hvordan ældre venskaber er genopstået. Det nye og det gamle fællesskab skal blandes mere, når alt bliver mere normalt.

Hvad kan vi bringe i spil som nye veje netop i vores lokalområde, vores landsby, på vores sted?

Her arbejder nogen på et aktivitetshus, og når det lykkes, bliver det rigtig godt. Jeg savner at have vores egen skole og det liv, der var omkring den. Når vi skal til noget, er det ikke muligt at tage en bus. De busser vi har går til Skive, og selvom der kun er fem km til Skive, skal man nogle gange vente to timer på at komme tilbage. Jeg synes, at det her med lokalt liv og med gode forbindelser på tværs mellem landsbyer i lokalområdet er vigtigt.

Hvad kan vi bringe i spil i et bredere perspektiv, når vi taler udvikling i landsbyer og lokalområder?

Her kender alle hinanden. Man tager hensyn, hilser og låner traileren ud. Og vi snakker godt. Personligt vil jeg ikke savne det digitale, for det giver simpelthen ikke det samme, som når vi er sammen fysisk. Jeg har aldrig været til et borgermøde eller lignende. Det der med at sidde, snakke og drikke kaffe er ikke lige mig. Jeg vil det fysiske - og jeg vil gerne byde ind. Det skal bare ikke tage lang tid, og så skal det være koblet på fx fællesspisning, hvor mine venner også kommer.

Spontanitet

Landsbyerne er et overskueligt rum og har ofte gode fælles betingelser for spontane projekter. Kirsten Jørgensen fremhæver, at netop det spontane er blomstret op i hendes lokalområde. Vi er blevet vandt til at planlægge meget, også i landdistrikterne, måske også for at for at kunne spille med på krav og målsætninger i de aktuelle dagsordener og politikker. Men coronasituationen har åbenbaret et hav af spændende, kreative og nye projekter, som folk har fundet på tilsyneladende bare for at glæde hinanden og for at skabe håb for - og tro på - fremtiden. Nye kræfter er kommet til og bidrager til fællesskabet med en hjælpende hånd, og spontane idéer er opstået nærmest fra dag til dag.

Udviklingsmulighed

Vi skal arbejde bevidst og strategisk med begrebet spontanitet. Der opstår ved første øjekast et paradoks i, at man vil arbejde strategisk med netop spontanitet. Men der kan komme de utroligste ting ud af, at vi ikke altid behøver at planlægge alting i forhold til noget, der er - eller kan forekomme som - offentlige og private instansers (velmenende) prioriteringer og indsatsområder. Selvom vi skal passe på ikke at drukne spontaniteten, skal vi spørge: Kan vi løfte mere udvikling selv, hvis vi bruger vores spontanitet og intuition? Og hvordan?

En idé

Spontane kunstprojekter som vejvisere for, hvordan landsbysiloer nedbrydes, og vi kan mødes på nye måder: sang, skuespil, ballet, installationskunst eller... - med stedet og menneskene netop her som inspiration og udgangspunkt.

Bare fortsæt med...

Fortsæt med den spontane kreativitet, der spreder glæde, fx ved at pynte fællesarealer eller at holde en lille lokal koncert foran ældrecentret.



Kirsten Jørgensen, 68 år

Bosat i Glyngøre, Skive Kommune.
Pensionist. Var før det ansat som udviklingskonsulent i Skoleafdelingen, Skive Kommune

"Der er så mange ting, der spontant er blevet lavet her i lokalområdet - bare for at glæde andre"

Hvad har COVID-19 betydet for dig?

Vi har oplevet, at vores aktive hverdag har været sat på pause. Alle de ting i foreningsregi og lignende, vi plejer at have travlt med på denne tid af året, er aflyste. De personlige afsavn gør, at man får øjnene op for, hvad der er vigtigt. Som frivillig i mange sammenhænge er samværet og de fysiske møder vigtige. Derfor er virtuelle møder ikke samme gode løsning for frivillighedsverdenen, som den har været i den professionelle verden. Til gengæld har vi fået oplevet vores egn på nye måder, idet vi satte os for at tage på hyppige ture til nye steder eller til steder, vi ikke har været længe.

Hvad tænker, oplever og ser du i dit lokalområde/fra dit perspektiv?

Der bliver lavet mange helt nye tiltag, fx har SuperBrugsen involveret sig i en masse nye lokale tiltag, og Limfjordens Hus er startet op på en helt anden måde end tiltænkt og med succes. Det er mit indtryk, at omsætningen hos de handlende er steget. Der er også flere folk i sommerhusene nu end normalt. Mange er opmærksomme på at gøre noget for byens svage og ældre. Utrolig mange ting er opstået spontant med det formål at glæde andre. En dag var der fx lagt fine bemalede sten med glade budskaber rundt om i byen.

Hvad kan vi bringe med videre og med ind i de stærke fællesskaber, vi allerede har?

Vi skal hele tiden arbejde med at udvikle vores fællesskab, og vi har fået øjnene op for hinanden og vores sted på nye måder. Det kan vi blive ved med at dele og udvikle på og måske i nye fællesskaber - og med nye folk. Mange bruger for øvrigt Glyngøreby-facebookgruppen til at styrke den lokale opbakning og give tips mv.

Hvad kan vi bringe i spil som nye veje netop i vores lokalområde, vores landsby, på vores sted?

Spontaniteten og den kreative selvudfoldelse har været meget stor netop her. Jeg håber, det vil fortsætte, og at man kan finde måder at bruge det videre, uden at man kommer til at begrænse den.

Hvad kan vi bringe i spil i et bredere perspektiv, når vi taler udvikling i landsbyer og lokalområder?

Jeg synes, en række initiativer har vist, at der findes fantastiske ideer og tiltag, der bare er blevet ført ud i livet på trods af krisen. Måske er vi blevet vandt til at planlægge alt ting meget. Nu gør nogle det bare. Det kan vi måske lære af. Der er også siloer i en landsby. Krisen har hjulpet med at nedbryde nogle af dem, og vi har lavet nye initiativer for og med hinanden. Det aktive arbejde med at bevæge sig ud i nye sammenhænge er en vigtig del af en landsbys udvikling. Fællesskabet kræver både fysiske og sociale rammer.

Virkelyst

Gennemgående for Finn D. Andersens mange iagttagelser er den store virkelyst, der ses blandt mange i landsbyerne. Lysten til at udføre noget og skabe noget gør sig gældende alle steder: Fra "gør-det-selv-projektet", der forskønner byen, til de store fælles ambitioner om at blive gode til at bruge hinanden og udnytte hinandens potentialer i erhvervsmæssig henseende. Erhvervslivets udfordringer og muligheder under og efter COVID-19 møder vi fra flere vinkler i Finns tankerække, og trods bekymringer for udsatte erhverv, træder en overvejende positiv stemning og fremtidsstro frem. Når muligheden for at gøre tingene i fællesskab vender tilbage, vil denne tid med refleksion og afsavn manifestere sig i øget virkelyst: De stærke sider ved landlivet skal og vil blive tydelige i lokalbefolkningens lyst til at udvikle deres egn – hvis vi samler det op, samler os - og tager det med.

Udviklingsmulighed

Udvikling af mersalg og værdikæder i det lokale erhvervsliv: Saml de lokale virksomheder og erhverv og lav en fælles planlægning og platform for samarbejde med fokus på synergier: Hvordan drager I sammen fordel af hinanden? Indtænk, understøt og udnyt hinandens potentialer.

En idé

Lav en lokal pris for netop det, I vil påskønne i jeres landsby. Prisen uddeles ved en festlighed en gang om året, hvor I samler lokalområdet. Nytt både lokal og ekstern viden på prisen og uddelingen fx ved at supplere med byvandring, foredrag, ekskursion, kunstevent eller lignende.

Bare fortsæt med..

Støt kollektivt i landsbyen de lokale spisesteders take away koncepter ved at fortsætte med en ugentlig take away middag i husstanden – og ved at bruge de lokale spisesteder som ramme og/eller leverandør, når I samles i foreningsregi, til julefrokosten med arbejdspladsen og til familiefesten.



Finn D. Andersen, 68 år

Bosat i Rødding, Skive Kommune.
Afdelingsleder, Vestsalling Skole og Dagtilbud

"Der er mange stærke sider ved landlivet. Og måske er det også gået op for mange inde i byerne, hvor meget nemmere det er i landsbyerne. Her føler vi os ikke spærret inde"

Hvad har COVID-19 betydet for dig?

Dagligdagen på skolen har været præget af planlægning, tilpasninger, nødberedskab og nye retningslinjer. Vi har lært at tænke nyt og agere hurtigt. Vi har også lært mere om fjernundervisning. Personligt savner jeg mit lokale engagement. Jeg kan godt kede mig, men går rigtig meget hver dag. Og om aftenen hører jeg mere musik end før.

Hvad tænker, oplever og ser du i dit lokalområde/fra dit perspektiv?

Der er flere små gør-det-selv projekter inde og ude. Vi har en byforsønnelsespris, og jeg har på mine ture set tre-fire nye kandidater. Jeg oplever, at flere går ture i landsbyen og i oplandet, og det går op for os, hvor vigtige oplevelser og spisestederne er for selve livet her. Der er stor opbakning til take away tiltag. Flere oplever også, at det er muligt og nemmere at handle hos Brugsen og slagteren. Der er fuld tryk på bygge-anlæg, og håndværkerne har travlt som aldrig før. Jeg er ikke så bekymret for fx smågallerier, som ikke er hovedbeskæftigelse, men mere for vores lokale virksomheder knyttet til eksport - som landbrug og fremstillingsindustri.

Hvad kan vi bringe med videre og med ind i de stærke fællesskaber, vi allerede har?

Det vi gør, gør vi i fællesskab. Og når vi skal undvære det, så opdager vi, hvor meget det betyder. Jeg tror, at "abstinenserne" får frit løb i efteråret, og vi kommer til at sætte endnu mere pris på det frivillige, lokale oplevelser, foreningsliv, fritid og naturen.

Hvad kan vi bringe i spil som nye veje netop i vores lokalområde, vores landsby, på vores sted?

Opbakningen til spisestedernes tiltag kan få en afsmittende virkning på nytænkning af deres forretning. Nogle har måske lært at spille bedre sammen og hjælpe hinanden på nye måder - både privat og i erhvervslivet. I Rødding Udviklingsråd vil vi invitere lokale virksomheder til en snak om, hvordan vi spiller hinanden gode - og udnytter alle potentialer.

Hvad kan vi bringe i spil i et bredere perspektiv, når vi taler udvikling i landsbyer og lokalområder?

Der er mange stærke sider ved landlivet. Og måske er det også gået op for mange inde i byerne, hvor meget nemmere det er i landsbyerne. Her føler vi os ikke spærret inde. Vi kan komme ud uden at stimle sammen - her er masser af luft. Vi skal holde fast ved det den del af folkestemningen. Og vi skal vi sige: "Kom på landet".

Selvforståelse

Birgitte Haahr Callesen foreslår, at der virkelig sættes fokus på: *"Den positive selvforståelse: Det sunde liv, hvor der er højt til loftet. Og hvor der er plads til fællesskaber og afstande, fordi vi ikke er så mange. Det er den gode fortælling om vores liv her på landet, og det er en fortælling, jeg hører igen og igen. Både fra folk der bor her og fra folk, der er flyttet ud af byerne og bor her midlertidigt"*.

En anden god ting at forsøge at tage med videre er, at vi - samtidig med den positive selvforståelse - også har oplevet, at vi ikke har haft så travl en hverdag, som vi plejer. Birgittes håb er, at det kan give en ro hos os, og at vi kan tage roen med videre i fællesskabet og i fremtiden.

Udviklingsmulighed

Byg videre på viljen og lysten til at bruge det, landsbyen allerede har, og som nu er trådt tydeligt frem, så det bliver ved at være der. For landdistrikterne er det ikke det samme som status quo. Netop i landsbyernes eksisterende omdrejningspunkter ligger også et potentiale for ny udvikling og nye fællesskaber. Det er muligt, at det nogle gange er nødvendigt at prioritere, for landsbyklyngebegrebet er moderne, og der er måske ikke eksistensgrundlag for alle de ting, man drømmer om. Men butikker, der blomstrer, luges sjældent væk.

En idé

Projekter, der sætter fokus på og skaber faciliteter omkring den særlige ro på landet. Fx roen i det mørke, der kun er på landet. Der giver mulighed for at holde skumringstimer, at meditere i naturen om natten, at tage natten ind, hvile og sove under stjernerne, nattevandringer, møder i mørket osv.

Bare fortsæt med....

Fortsæt med at bruge det digitale i en kombination med og som en understøttende funktion til de fysiske aktiviteter. Også til at få flere og andre "typer", ældre og personer med ind i nye sammenhænge.



Birgitte H. Callesen, 39 år

Bosat i Selde, Skive Kommune.
Præst i Fursund kirker.

"Under COVID-19 har det enkelte menneske kunnet se værdien i at bruge det, vi allerede har. Så det bliver ved med at være her. Det skal italesættes, og jeg håber, at det kan leve videre"

Hvad har COVID-19 betydet for dig?

Det har været en mærkelig blanding af lykkeligt og træls; af gevinster og nedture. Det er været frustrerende ikke at kunne mødes fysisk. Vi har holdt onlinegudstjenester mv., men der er ikke det samme fællesskab - og det er jo netop fællesskabet, vi kan, og som er vores styrke. Det positive har jo så været, at vi vokser og udvikler os i modgang. Vores brug af onlinemedier har vist os, at vi kan nå andre i sognet. Til online gudstjenester er der en blanding af gengangere og nye. Og vi oplever, at de nye går til og fra, mens gengangerne mere har tendens til at se det hele.

Privat har jeg mærket det ved øget fysisk velvære. Jeg er vandt til at være og arbejde hjemme, og min kæreste har været på arbejde hver dag, som han plejer. Jeg har for min søns skyld forsøgt at få struktur og rytme på dagen, men det har været svært. Det er blevet mere tydeligt for mig, hvordan jeg prioriterer og vurderer i mit liv og i hverdagen.

Hvad tænker, oplever og ser du i dit lokalområde/fra dit perspektiv?

Der er meget mindre affald langs vejene, fordi flere samler op end før. Og så er det meget positivt, at vores lokale Brugs blomstrer. Jeg oplever en generel tryghed i at bo her på landet, hvor vi ikke er så fysisk tæt på hinanden, som man er det i byerne. Afstanden er god, smitterisikoen er mindre, og det er i det hele taget positivt at bo på landet i sådan en situation. Vi snakker stadig sammen, når vi render på hinanden - men det er med afstand og et lille fælles grin omkring det. I Åsted har man genoptaget de fælles mandagsgåture - med modifikationer - så afstanden holdes.

Hvad kan vi bringe med videre og med ind i de stærke fællesskaber, vi allerede har?

Jeg håber, at vi har fået ro af at lave ingenting, og at vi kan bringe værdien af roen med videre. Den ro vi måske har mærket - og ikke mindst savnet til fællesskabet og hinanden; det håber jeg, vi kan tage ind - og med.

Hvad kan vi bringe i spil som nye veje netop i vores lokalområde, vores landsby, på vores sted?

Fælles svære tider giver en fællesskabsfølelse. Det her er noget, vi skal komme igennem på bedste vis og sammen. Jeg tror, at det handler om at gribe den indstilling og smede, mens jernet er varmt. Jeg tror på, at der er grobund for det. For folk har oplevet, hvor vigtig det er at have et fællesskab og fx en Brugs i lokalområdet. Det enkelte menneske kan se værdien i at bruge det, vi allerede har, så det bliver ved at være her. Det skal italesættes, og jeg håber, det kan leve videre.

Hvad kan vi bringe i spil i et bredere perspektiv, når vi taler udvikling i landsbyer og lokalområder?

Vi skal have større fokus på den positive selvforståelse: Det sunde liv hvor der er højt til loftet, og hvor der er plads til fællesskaber og afstande, fordi vi ikke er så mange. Det er den gode fortælling om vores liv her på landet, og det er en fortælling jeg hører igen og igen. Både fra folk der bor her og fra folk, der er flyttet ud af byerne og bor her midlertidigt.

Scenarier

Regitze Majgaard Andersen er gennem sit specialestudie dykket ned i emnet: Strategisk planlægning for landsbyer, lokalsamfund og landdistrikter. Hun kommer oprindeligt fra landsbyen Krejbjerg, og efter sit studie har hun fået arbejde som planlægger. Regitze reflekterer over, at man kan se på de mange forandringer, som COVID-19 har medført, både fra en positiv og en negativ vinkel. På samme måde kan de erfaringer, der bringes med videre opstilles i scenarier alt efter, hvilke vinkler vi vælger at se dem fra, og alt efter hvordan vi tager erfaringerne med videre. Under alle omstændigheder er det et godt tidspunkt at udfordre "plejer", nu hvor vi alle på samme tid har oplevet gennemgribende forandringer i vores eget liv – og i livet omkring os.

Udviklingsmulighed

Der ligger mange potentialer i at arbejde med de positive tilgangsvinkler, for det er, når vi ser mulighederne og potentialerne, vi mennesker motiveres til at handle. Så kan vi ændre på tingene og gribe efter det eller de scenarier, vi kan se for os. Netop nu kan vi udnytte og udvikle på baggrund af de positive - på en gang personlige og kollektive - oplevelser, genopdagelser og nye perspektiver ift. livet på landet.

En idé

Landsbyens frokostkultur: Etablér steder til og koncepter for landsbyens fælles frokostrum og frokoststeder. Supplér med fælles take away ordninger for frokostaftaler mellem landsbyens borgere, virksomheder m.fl. Kombinér fælles frokostaftaler med fx virksomhedsbesøg og rundvisninger. Sæt fokus på de lokale producenter og de lokale råvarer - og inviter turisterne med.

Bare fortsæt med....

Bliv ved med at give et smil til hinanden – også i det offentlige rum.



Regitze M. Andersen, 25 år

Bosat i Aalborg. Født og opvokset i Spøttrup, Skive Kommune.

Specialestuderende med fokus på strategisk planlægning for landsbyer, lokalsamfund og landdistrikter, Urban Planning and Management, AAU.

"Der har været behov for at finde nye aktiviteter, da de vante rutiner er blevet brudt. Og det har givet både potentiale og behov for at finde nye måder at mødes og være sammen på"

Hvad har COVID-19 betydet for dig?

De rammer, jeg havde troet skulle være, er blevet nogle helt andre, fordi universitetet og læsesalen er byttet ud med skrivebordet hjemme. Jeg oplever, at arbejde/studie og fritid flyder sammen. Samtidig har det også givet en ro, fordi man ikke skal nå så meget. Det sociale studieliv er blevet begrænset til kun at omfatte en lille omgangskreds, og fritidsaktiviteterne består nu af surdejsbagning og lange gåture.

Hvad tænker, oplever og ser du i dit lokalområde/fra dit perspektiv?

Jeg har oplevet, at der er flere smil og mere øjenkontakt. Man vil hinanden, og der sker hele tiden kropslige forhandlinger i det offentlige rum for at vise hensyn. Jeg har observeret, at de grønne steder bruges mere og på en anden måde nu. Der er flere, der holder frokostaftaler med take away eller nyder noget koldt at drikke. Der er flere – også unge - langs havnen med en fiskestang. Rutiner er blevet brudt, og det har givet både potentiale og behov for at finde nye måder at mødes på og være sammen. Selv ringer jeg meget mere sammen med de venner, der bor længere væk i stedet for at mødes fysisk. Det har givet en tættere relation, fordi vi faktisk taler sammen oftere. Det tror jeg, vi kan tage med.

Hvad kan vi bringe med videre og med ind i de stærke fællesskaber, vi allerede har?

Jeg var til et webinar der hed "Når forandringer giver nye muligheder". Her var en af pointerne, at vores evne til at tilpasse sig det nye var selvforstærkende i forhold til, hvilken mental tilgang man har. Er man negativt indstillet, blokerer det simpelthen for at tænke nyt. Mens de der har en positiv tilgang, finder nye og kreative muligheder. Jeg tænker, at det her er et godt tidspunkt til at blive mere bevidst om vaner og tilgange - og til at udfordre "plejer".

Hvad kan vi bringe i spil som nye veje netop i vores lokalområde, vores landsby, på vores sted?

Før COVID-19 har vi undervurderet de muligheder, der ligger i det digitale. Tiden her har gjort, at vi er blevet tvunget til at benytte os mere af det. Der ligger et potentiale i den komfortabilitet, vi har fået. Jeg oplever, at det digitale mødested kan være mere effektivt end det fysiske. Selvom jeg foretrækker de fysiske møder, ser jeg det digitale som et godt og fleksibelt supplement. Det giver en mulighed for hurtigt at kunne "tjekke ind" og "tjekke ud". De virtuelle platforme er også nærmere de unge samtidig med, at ældre generationer er blevet mere trygge ved det digitale.

Hvad kan vi bringe i spil i et bredere perspektiv, når vi taler udvikling i landsbyer og lokalområder?

Der ligger strategisk noget interessant i at opstille forskellige scenarier for, hvad udfaldet af krisen kan blive. Er det den samme hverdag, landsbysamfund, værdier og interesser? Er vi fx stadigvæk mere digitale? Der er jo sandsynligvis sket noget med folks måde at agere og leve på. Men hvad? Hvad er der af forskellige udfald, hvis vi tænker scenarie A, B eller C?



Hvem er Pro-vins ApS?

Berit Brunsgaard, Sille Christiane Linnet og Ditte Staun udgør sammen Pro-vins ApS.

Vores viden og erfaring med fundraising, udviklingsarbejde, samskabende processer og kreative workshops, gør os gode til at arbejde med på den idérigdom, der er blandt mennesker.